

Monitoring digitalnih prava u Srbiji

avgust - novembar 2020.

Novi talas, isti pritisci i napadi

Novi monitoring izveštaj SHARE Fondacije beleži povrede digitalnih prava u Srbiji u periodu od avgusta do novembra 2020. godine, kada je registrovano 36 incidenata. U periodu nakon izbora i sa pretnjom koronavirusa i dalje u fokusu, navedeni period obeležili su curenje fotografija pacijentkinja iz Arene, uvođenje filtriranja interneta u Srbiji i teorije zavere o potencijalnoj vakcinaciji.

SLUČAJ ARENA: LANAC UGROŽAVANJA PRIVATNOSTI

Tokom noći 10. novembra na korisnik Tvitera je okačio dve fotografije iz "Štark arene", koja trenutno služi kao privremena kovid bolnica. Na slikama se nalazi pacijentkinja koja se sama u svojoj ograđenoj "kocki" presvlači, a pored nje se nalazi i set infuzija. Korisnik je uz slike dodao natpis "Lepša strana kovida".

Veoma brzo je objava došla u centar pažnje, te je obrisana sa Tvitera, ali je snimak ekrana ostao sačuvan i slika je kružila raznim Telegram grupama. Pored ovoga, cenzurisane slike sutradan su se pojavile na skoro svim društvenim mrežama i medijima, preko Kurira, Blica i drugih tabloida.

Ubrzo su mediji počeli da pišu i o identitetu pacijentkinje kojoj je ugrožena privatnost ne samo jednom, kada je fotografisana bez pristanka, već i ponovo kada su slike osvanule na portalima. Važno je napomenuti da svako dalje reprodukovanje ovih fotografija, čak i u anonimizovanom formatu, predstavlja dalju povredu i ugrožavanje privatnosti jer samom popularizacijom priče se poziva na dalje traženje originalnih slika na internetu, i kao i drugih podataka o pacijentkinji. Ovo samo po sebi ne predstavlja samo kršenje zakona o zaštiti podataka o ličnosti, već i kršenje etičkog kodeksa novinara kada je u pitanju poštovanje privatnosti i objavljivanje ličnih podataka. Neposredno nakon prvog slučaja, pojavile su se fotografije još jedne pacijentkinje iz kovid bolnice u Areni. Ovoga puta slučaj nije bio blisko medijski praćen, ali to svakako ne umanjuje njegovu problematičnost.

Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti [podneo je krivičnu prijavu](#) povodom ovog slučaja, nakon utvrđivanja da je snimak nastao sa privatnog uređaja, to jest da fotografija nije zabeležena od strane sistema video nadzora "Štark arene".

SHARE Fondacija već je skretala pažnju na [kršenje privatnosti i objavljivanje podataka o ličnosti](#) kada su u pitanju medicinske institucije i snimanje/fotografisanje osoba koje za to nisu dale svoj pristanak za vreme trajanja pandemije koronavirusa u Srbiji. Ovakva praksa nije samo

nezakonita, već je i duboko zabrinjavajuća imajući u vidu da prava svakog pacijenta moraju biti zagarantovana, naročito u institucijama gde je primarno lečenje ljudi i obezbeđivanje osećaja sigurnosti i komfora.

U vezi sa ovim slučajem, [Ministarstvo odbrane](#) je saopštenjem osudilo ugrožavanje privatnosti pacijentkinje i pokušalo da uveri građane da radi sve kako bi zagarantovalo zaštitu privatnosti svih pacijenata smeštenih u "Štark areni". Iako fotografije koje su podeljene u ovom slučaju nisu nastale preko sistema video-nadzora arene, ipak smo ponovo svedoci toga da čak ni u bolnicama pacijenti ne mogu uvek očekivati potpunu privatnost.

Građanima Beograda privatnost je već uskraćena posredstvom sistema [biometrijskog video nadzora](#) koji se već više od godinu dana postavlja pod pokroviteljstvom Ministarstva unutrašnjih poslova. Svi podaci koji se prikupljaju i skladište sa ovih kamera ostaju manje-više nepoznati građanima, koji nisu učestvovali ni u diskusiji o njihovom postavljanju. U takvoj situaciji, građani ostaju izloženi svakodnevnom nadzoru na ulicama, dostupni sistemima masovnog nadzora bez objašnjenja i razloga. Čini se ipak, da pored ulica grada, i zdravstvene ustanove mogu biti ugrožene u ovom pogledu, iako bi trebalo da obezbede privatnost i sigurnost svojim pacijentima.

BLOKIRANJE SAJTOVA ZA IGRE NA SREĆU

U oktobru, [društvenim mrežama proširila se informacija](#) da je mobilni operater VIP počeo da blokira strane sajtove za klađenje. Kompanija je na Twitteru potvrdila da je postupila po dopisu Uprave za igre na sreću i blokirala pristup inostranim sajtovima za klađenje za koje se plaćaju ulogi na teritoriji Republike Srbije. Ovaj incident predstavio je opasan presedan za ograničavanje slobode interneta u Srbiji. SHARE Fondacija je [pratila i analizirala](#) ovaj kao i prethodne pokušaje uvođenja filtriranja interneta u Srbiji.

UVREDE I MANIPULACIJE U DIGITALNOM PROSTORU

Nakon predsedničkih izbora u Americi početkom novembra, lažne vesti i dezinformacije su očekivano ispunile medijski prostor i društvene mreže. Ovaj trend nije zaobišao ni Srbiju, u kojoj su društvene mreže ispunile [neistinite izjave novoizabranog predsednika Džo Bajdena](#) koje su takođe pospešene od strane raznih medija. Pored ovog slučaja, kako su se vesti o potencijalnoj vakcini protiv koronavirusa širile, tako su se širile i [neistine o zloupotrebi vakcinisanja](#).

Pritisci zbog sadržaja deljenih na društvenim mrežama su ponovo bili u fokusu, čak i sa slučajem [privođenja zbog komentara na članak objavljenom na Fejsbuku](#). Vređanja i prenje stizale su građana, ali i od državnih funkcionera koji su preko mreža upućivali uvrede aktivistima i novinarima.

Iako je veliki broj medija 19. novembra [preneo vest o smrti patrijarha Irineja](#) od posledica koronavirusa, Srpska pravoslavna crkva je demantovala ovu informaciju i vest je ubrzo povučena sa svih medija. Narednog dana, 20. novembra vest o smrti patrijarha Irineja zvanično je saopštena sa Instagram profila predsednika Srbije, iako su izvori koji su prethodnog dana vest podelili sa

medijima ostali pri svojim izjavama.

[Monitoring baza SHARE Fondacije](#)